

SXEDIO.H92

24.4.1963: ΤΟ ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΥΠΟ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΦΟΡΤΣΧΟΦ ΚΗΡΥΣΣΕΙ ΑΚΥΡΟ ΤΟ ΝΟΜΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΣΟ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΟΣΟ ΚΑΙ Ο ΦΑΖΙΛ ΚΟΥΤΣΙΟΥΚ ΑΙΣΘΑΝΟΝΤΑΙ ΟΤΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΙΚΑΙΩΘΗΚΑΝ ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥΣ

Καθώς συνειχζόταν η κρίση για τους Δήμους ο Μακάριος επέμενε όλτι το θέμα των Δήμων αποτελούσε εσωτερική υπόθεση των Κυπρίων και επομένως η Τουρκία δεν είχε κανένα δικαίωμα να επεμβαίνει ως εγγυήτρια δύναμη.

Ωστόσο με τη θέση αυτή διαφωνούσε ριζικά η Τουρκία, η οποία και τάχθηκε ανοικτά και δυναμικά στο πλευρό των Τουρκοκυπρίων που επέμεναν σε χωριστούς δήμους και όχι ενιαίους όπως ήθελε ο Πρόεδρος Μακάριος.

Η Τουρκία μάλιστα με διακοίνωση της στον Πρόεδρο Μακάριο ζήτησε αμέσως την αναθεώρηση της απόφασης του και παράλληλα προσκάλεσε τον Κουτσιούκ και το Ντενκτάς μαζί με τον Υπουργό Άμυνας Οσμάν Ορέκ, τον Υφυπουργό παρά τω Αντιπροέδρω Τζεμάλ Μουφτιζατέ και το βοηθό Διευθυντή του Γραφείου Δημοσίων Πληροφοριών Νετζιαττί Σαγέρ, να επισκεφθούν την Αγκυρα.

Η Τουρκία όμως κατέστησε σαφή τη θέση της και δημόσια με δήλωση του Υπουργού Εξωτερικών Εργκίν στις **3 Ιανουαρίου 1963**.

Είπε ο Εργκίν σε ομιλία του στην Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας προειδοποιώντας:

" Θέλω να δηλώσω κατηγορηματικά ενώπιον της Εθνοσυνέλευσης ότι η τουρκική Κυβέρνηση δεν θα ανεχθεί καταστρατήγηση του Κυπριακού Συντάγματος και δεν θα προβεί σε ανταλλάγματα. Όταν ο Μακάριος επισκέφθηκε την Τουρκία επεστήσαμε την προσοχή του στο θέμα, ότι εάν απομακρυνθεί έστω και ένας λίθος από το οικοδόμημα που ανηγέρθη, βάσει των Συμφωνιών, τότε θα οδηγηθούμε σε επικίνδυνα αποτελέσματα και

θα ξαναγίνει αρχή".

Την ίδια θέση τήρησε και η Τουρκία κατά τις επαφές της με την Τουρκοκυπριακή ηγεσία στην Αγκυρα. Σε κοινό μάλιστα ανακοινωθέν που διάβασε ο Κουτσιούκ κατά τη επιστροφή του στην Κύπρο στις **11 Ιανουαρίου** τονιζόταν:

" Οι πολιτικοί των δυο χωρών εξέτασαν την κρίση, η οποία προκλήθηκε σχετικά με το ζήτημα των χωριστών Δήμων και διαπίστωσαν με ικανοποίηση ότι συμπίπτουν οι απόψεις τους στο ότι, μόνο μέσα στα πλαίσια των διατάξεων του Συντάγματος μπορεί να λυθεί η κρίση αυτή. Αυτοί εξέφρασαν την πεποίθηση, ότι είναι δυνατό να αρθεί η παρούσα διαφωνία το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα σύμφωνα με τις αρχές αυτές μέσα σε πνεύμα αμοιβαίας κατανόησης".

Από την άλλη η θέση της Ελλάδας ήταν όλο κατανόηση στις ενέργειες του Μακαρίου οι δε πρεσβευτές της Κύπρου στην Αθήνα Νίκος Κρανιδιώτης και της Αθήνας στη Λευκωσία Μιλτιάδης Δελιβάνης πραγματοποιούσαν ενημερωτικές συσκέψεις γύρω από τα επόμενα βήματα.

Αντίθετα η Βρετανία δεν ήθελε ανάμιξη στην κρίση. Το ίδιο και οι Ηνωμένες Πολιτείες που συμβούλευαν μετριοπάθεια.

Επίσημη ανακοίνωση που εκδόθηκε από την Αμερικανική Υπηρεσία Πληροφοριών στη Λευκωσία στις **17 Ιανουαρίου 1963** ανέφερε:

" Επιμόνως συμβουλευόμεν μετριοπάθεια και αυτοσυγκράτηση και καλούμε τους Έλληνες και τους Τούρκους Κυπρίους όπως καταβάλουν κάθε προσπάθεια για επίλυση του θέματος σε αμοιβαίως αποδεκτή βάση".

Εξ άλλου ο Υφυπουργός Κοινοπολιτειακών Υποθέσεων της Βρετανίας Ντάνκαν Σάντς απαντώντας σε σχετική ερώτηση στη βρετανική Βουλή δήλωσε στις **13 Φεβρουαρίου 1963**:

" Δεν νομίζω ότι πρέπει να αναμιχθώ προσωπικά στη διένεξη, τρέφομεν όμως μεγάλες ελπίδες, ότι οι δυο κοινότητες θα μπορέσουν να διευθετήσουν το ζήτημα τούτο μεταξύ τους".

Η κρίση γύρω από το θέμα των Δήμων έπαιρνε

διαστάσεις και προκαλούσε όξυνση.

Μια ανάπαυλα σημειώθηκε όταν αυτό πήρε το δρόμο της Δικαιοσύνης ύστερα από την απόφαση της τουρκικής πλευράς η οποία προσέφυγε στο Συνταγματικό Δικαστήριο του οποίου προήδρευε ο γερμανός νομομομαθής Φόρτσοφ.

Με δυο προσφυγές η τουρκοκυπριακή ηγεσία αμφισβητούσε την αρμοδιότητα του Υπουργικού Συμβουλίου για την εγκαθίδρυση Συμβουλίων Βελτιώσεως σε αντικατάσταση των πρώην Δημοτικών Συμβουλίων.

Την προσφυγή κατέθεσε ο Ραούφ Ντενκτάς.

Σε απάντηση η Βουλή εξουσιοδότησε τον Πρόεδρο της Γλαύκο Κληρίδη να καταθέσει δική της προσφυγή στο Συνταγματικό με την οποία αμφισβητούσε το δικαίωμα της Τουρκικής Κοινοτικής Συνέλευσης να εγκρίνει Νόμο για τους Δήμους και ότι με την ενέργεια της παρενέβη στο έργο της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Η απόφαση λήφθηκε με πλειοψηφία των Ελλήνων μελών του Σώματος ενώ οι Τούρκοι ζητούσαν κατάθεση προσφυγής εναντίον της απόφασης του Προέδρου Μακαρίου να διορίσει Συμβούλια Βελτιώσεως στους πρώην Δήμους.

Όταν το θέμα έφθασε στο Συνταγματικό Δικαστήριο ο Ραούφ Ντενκτάς ενώπιον του Σώματος ανέφερε ότι το Κυπριακό Σύνταγμα προνοεί σαφώς και κατηγορηματικώς για την ύπαρξη και λειτουργία χωριστών Δήμων, ότι η καθυστέρηση όσον αφορά τη θέσπιση νέου Νόμου για τους Δήμους έγινε σκόπιμα και με βάση πολιτικό σχέδιο που απέβλεπε στην παραβίαση των συμφωνιών της Ζυρίχης καθώς και ότι η λειτουργία Συμβουλίων Βελτιώσεως στις πέντε πόλεις αποτελεί παραβίαση του Συντάγματος ως και ενέργεια που αντιτίθεται προς το γράμμα του Νόμου.

Ακόμα ο Ντενκτάς αναφέρθηκε στα Συμβούλια Βελτιώσεως και χρησιμοποίησε πολύ σκληρή γλώσσα για να καταδικάσει τις ενέργειες του Προέδρου Μακαρίου υπαινισόμενος ότι ενεργούσε ως δικτάτορας:

" Οι πρόνοιες των Συμβουλίων Βελτιώσεως είναι

ακατάλληλες να καλύψουν τις ανάγκες μιας πόλης. Η Εκτελεστική Εξουσία δεν έχει δικαίωμα ή εξουσία να κηρύξει μια πόλη ως "μη πόλη" ούτε να στερήσει τους πολίτες της από τα δικαιώματα και τα προνόμια τους. Τί είδους Κυβέρνηση πρέπει να είναι για να θέσει χείρα στα Δημοτικά Συμβούλια και να κηρύξει τα Συμβούλια ως μη υφιστάμενα; Μόνο δικτάτορες μπορούν να ενεργούν έτσι, αλλά αυτοί θα κληθούν αργότερα να πληρώσουν για την πράξη τους".

Ακόμα ο Ντενκτάς αναφέρθηκε και στην απόφαση της Τουρκικής Κοινοτικής Συνέλευσης να εγκρίνει δικό της Νομο για τα Δημαρχεία και δικαιολογήθηκε:

" Η Τουρκική Κοινοτική Συνέλευση ενεργούσε ως αυτόνομο Σώμα, μέσα στις αρμοδιότητες της και έχουσα υπόψη το καλό της Τουρκικής κοινότητας, προέβη σε μερικές ενέργειες, όχι με πρόθεση να αποβεί κράτος εν κράτει, αλλά με μόνο σκοπό να αποτρέψει το κράτος από του να καταστρατηγήσει θεμελιώδη δικαιώματα της Τουρκικής κοινότητας. Στην παρούσα περίπτωση η Τουρκική Κοινότητα τίποτε περισσότερο δεν έπραξε παρά να δώσει στα Τουρκικά Δημαρχεία ένα μηχανισμό ώστε να αποφευχθεί το χάος".

Στο Ντενκτάς απάντησε ο Γενικός Εισαγγελέας Κρίτων Τορναρίτης, ο οποίος απέρριψε τις κατηγορίες ότι ήταν ο Μακάριος που οδήγησε τα πράγματα σε ναυάγιο και πρόσθεσε ότι η Τουρκική Κοινοτική Βουλή δεν είχε αρμοδιότητα να νομοθετεί για την ίδρυση και λειτουργία Δήμων.

Είπε επίσης ότι χωριστά Δημαρχεία όπως προνοούνται από το Σύνταγμα δεν έχουν ακόμα εγκαθιδρυθεί και πρόσθεσε ότι ο Μακάριος δικαιούτο να προχωρήσει στη σύσταση των Συμβουλίων Αναπτυξέως δεδομένου ότι αυτό έγινε υπό μορφή τελείως προσωρινή και χωρίς να υποκατασταθούν οι Δήμοι και τα δημοτικά συμβούλια αλλά απλώς για διενέργεια των απαραίτητων υπηρεσιών.

Εξ άλλου ο Γεώργιος Χρυσάφινης αγορεύοντας εκ μέρους της Βουλής υποστήριξε ότι η Κοινοτική Βουλή δεν είχε το δικαίωμα να καταρτίζει νόμους για τα Δημαρχεία.

Είπε επίσης ότι σύμφωνα με το άρθρο **173** του Συντάγματος χωριστά Δημαρχεία δεν έχουν ακόμα ιδρυθεί γιατί όπως προβλέπει το σχετικό άρθρο "χωριστά Δημαρχεία θα ιδρυθούν".

Το Συνταγματικό που αποτελείτο από τον Πρόεδρο Γερμανό καθηγητή Φόρτσοφ, τον Έλληνα Δικαστή Μιχαλάκη Τριανταφυλλίδη και τον Τούρκο Δικαστή Μουνίρ εξέδωσε την απόφαση του ένα σχεδόν μήνα αργότερα (**24.4.63**) και η απόφαση ήταν σύμφωνη με τις επιθυμίες των δυο κοινοτήτων.

Ο Έλληνας Δικαστής Μιχαλάκης Τριανταφυλλίδης συμφώνησε με τον καθηγητή Φόρτσοφ κι έτσι θεώρησαν το Νόμο για τους Δήμους ως μη υφιστάμενο, έκριναν δηλαδή ότι οι Δήμοι έπαυσαν να υφίστανται από τις **31** Δεκεμβρίου **1962**.

Επίσης ο καθηγητής Φόρτσοφ συμφώνησε με το Μιχαλάκη Τριανταφυλλίδη και αποφάνθηκαν ότι ο Νόμος της Τουρκικής Κοινοτικής Συνέλευσης για τους Δήμους ήταν επίσης άκυρος και επομένως οι τουρκικοί Δήμοι που εγκαθίδρυσε ο Ντενκτάς νομικώς δεν υπήρχαν.

Ωστόσο ο καθηγητής Φόρτσοφ "συμμάχησε" με το Δικαστή Μουνίρ και αποφάνθηκαν ότι το διάταγμα του Υπουργικού για εγκαθίδρυση Συμβουλίων Βελτιώσεως σε όλες της πόλεις της νήσου ήταν άκυρο.

Ο Μακάριος ερμήνευσε την απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου σαν δικαίωση της θέσης του ότι τα Δημαρχεία έπαυσαν να υφίστανται από τις **31** Δεκεμβρίου **1962**.

Ωστοσο σε δήλωση του ανέφερε ότι ύστερα από την απόφαση του Δικαστηρίου εγειρόταν το θέμα της συνέχισης της προσφοράς υπηρεσιών στους πολίτες και δημιουργείτο γενικά κατάσταση αδιεξόδου λόγω έλλειψης νομίμων αρχών για την ανάληψη των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των πρώην Δήμων.

Όσο όμως ο Μακάριος αισθανόταν ότι είχε δικαιωθεί, άλλο τόσο αισθανόταν δικαιωμένος και ο Φαζίλ Κουτσιούκ. Έτσι οι δυο άνδρες έπρεπε να έχουν επαφές και να συνεργασθούν προκειμένου να μπορέσει να συνεχισθεί η προσφορά της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ενας νέος κύκλος επαφών όμως που ακολούθησε δεν έφερε κανένα αποτέλεσμα και ο Μακάριος, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ανέθεσε μερικές από τις εξουσίες των Δήμων στους επάρχους.

Ο Κουτσιούκ αντίδρασε στην απόφαση και ανέπεμψε την απόφαση στο Υπουργικό, το οποίο όμως την απέρριψε (**16 6 1963**) κι έτσι η απόφαση τέθηκε σ εφαρμογή.

Το θέμα των Δήμων είχε στο μεταξύ αρχίσει να χάνει τη σημασία του ή το ενδιαφέρον, τόσο του Μακαρίου όσο και του Κουτσιούκ, καθώς ο Μακάριος προχωρούσε στις αποφάσεις του για τροποποίηση του Συντάγματος.

Η απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου με την οποία ο Μακάριος είχε δικαιωθεί στις προσπάθειες του να αποτρέψει τη διχοτόμηση των Δήμων αποτελούσε γι' αυτόν εφαλτήριο για να προχωρήσει σε νέες συνταγματικές αλλαγές με στόχο, όπως υποστήριζε, να αποτρέψει τη διχοτόμηση και του κράτους.

Και το σοβαρότερο το Δικαστήριο έκρινε ουσιαστικά ότι το θέμα των Δήμων αποτελούσε εσωτερικό θέμα της Κύπρου, κι ίσως αυτός ήταν και ο λόγος που η Τουρκία δεν αντίδρασε δυναμικά όπως απειλούσε. Όμως μια αναθεώρηση των συμφωνιών της Ζυρίχης δεν θα είχε τις ίδιες συνέπειες με το Νόμο για τους Δήμους. Και το χειρότερο οι δυο πλευρές βρίσκονταν αυτή την περίοδο με το δάκτυλο στη σκανδάλη....

Όμως αυτή την περίοδο κατά την οποία οξυνόταν το θέμα των Δήμων μερικά άλλα καυτά θέματα προκαλούσαν σοβαρές προστριβές στις σχέσεις των δυο κοινοτήτων.